

ELS NOMS DELS SPOTS DE WINDSURF, KITESURF, SURF I BODYBOARD A MALLORCA: LES IMPLICACIONS DE L'EMBAT EN UNA NEOTOPONÍMIA INÈDITA.

Gabriel Alomar Garau

XVII Jornada d'Antroponímia i Toponímia. Santa Margalida, 2004

Main Entry: ¹**spot**

Pronunciation: 'spät

Function: *noun*

Etymology: Middle English; akin to Middle Dutch *spotte* stain, speck, Old Norse *spotti* small piece

Date: 13th century

5 a : «a particular place, area, or part b : a small extent of space

- on the spot 1 : at once :

IMMEDIATELY 2 : at the place of action

3 a : in a responsible or accountable position b : in a difficult».

És obligat, abans d'entrar en la matèria que ocupa aquesta comunicació, deturar-se des del començament i fixar l'atenció en l'entrada anglesa que l'encapçala: *spot* (la font és el Merriam-Webster Online Thesaurus). Es llegeix: «*a particular place, area, or part*» (un lloc, àrea o part particular) i «*a small extent of space*» (una petita extensió d'espai). La paraula anglesa *spot* es fa servir per designar, en el cas que ens ocupa, una localització — platja o escull— on concorren unes singulars condicions pel windsurfing, el kitesurf, el surf o el bodyboard. Ja que la pràctica esportiva comporta precisament l'ocurrència d'una acció, els anomenats esports d'acció —certament, una expressió redundant, potser perquè es desenvolupen en contacte directe amb un medi natural de naturalesa hostil (la redundància ara és meva) — es fan en indrets particulars pels quals es reserva l'anglicisme *spot*, que esdevé així el lloc on ocorre l'esdeveniment. L'ús de la paraula és comú en el col·lectiu que practica esports com els esmentats. Per aquests, el litoral mallorquí està configurat «idealment» no tant en llocs, indrets, platges o sortints rocallosos, sinó en *spots*.

El «conjunt dels noms de lloc d'un país o comarca» (*Diccionari Català-Valencià-Balear*), en resum allò que s'entén per toponímia (el seu origen grec és ben descriptiu: *ροπος* 'lloc' i *ὄνμα* 'nom'), resulta, des d'antuvi, de la necessitat de l'home proveït de llenguatge verbal de dotar de nom certes àrees interessades d'una regió, extenses o ben petites; és a dir dotar-les d'una identitat i, en definitiva, d'una imatge de marca. Tot seguint Plató, posant nom a les coses és la manera com els humans s'apropien de les mateixes —i també dels

llocs—. Aquesta «imatge de marca» relacionada amb l'ús d'una terminologia popular caracteritzadora d'objectes o d'espais ha estat lúcidament observada per BONET i GRIMALT (2002) en el seu recull de *Noms populars de núvols i la seva significació climàtica*.

Els estudis toponímics tenen la finalitat fonamental d'explicar l'origen i la significació dels noms que reben els llocs d'un territori. L'origen i la significació del nom que reben certs indrets costaners de l'illa de Mallorca per part del col·lectiu citat, és, en definitiva, l'objecte de la present comunicació per a la XVII Jornada d'Antroponímia i Toponímia, celebrada a Santa Margalida. Aquesta aportació pretén donar notícia de l'ús social de topònims privatis del col·lectiu que es dedica a la pràctica del windsurf, kitesurf, surf i bodyboard a Mallorca, tot posant de manifest, una vegada més, que la toponímia és quelcom no tancat en el temps, sinó viu i en permanent —lent o no— procés de construcció.

Consultes efectuades entre els individus que practiquen aquestes modalitats esportives demostren que, relativament, un gran grup de persones —uns dos-cents aficionats en total és una xifra aproximada— ha donat nom propi, d'ús exclusiu, a certs llocs freqüentats per a la seva acció esportiva, és a dir que ha instaurat una terminologia particular enmig de la gran graella gràfica en què es constitueix la Mallorca mesotoponímica del nostre temps (*Mapa Topogràfic Balear*, d'escala 1/5.000, conté una mitjana de 30 noms per km², uns 40.000 topònims en total).

Cal advertir, així mateix, que el recull de noms presentat no constitueix una recopilació exhaustiva ni sistemàtica de la neotoponímia trobada, i en conseqüència resta relativament incomplet. És una tasca quasi bé irrealitzable arregar i donar compte de la totalitat dels noms que es fan servir, tenint en compte que el col·lectiu d'adeptes als esports de vocació *surf*, tot i que forma amplis i compactes grups i colles, no sempre es coneixen entre ells, de forma que la transmissió i dispersió oral del nom és més reduïda. Malgrat tot, la neotoponímia de què es fa ressò aquesta comunicació és notablement reconeguda i acceptada entre la comunitat dels prosèlits, i, com a tal, el seu ús sol ser l'acostumat. Aquest treball pretén demostrar l'existència i l'ús corrent d'una neotoponímia com la que es relata, tot oferint una visió global del fenomen, i perquè constitueix «una capa d'informació que molt sovint encara resta inèdita, lluny de la mirada de la ciència i dels seus investigadors» (ORDINES, 2002). De fet, el fenomen aquí descrit és inèdit per als investigadors com és inèdit i estrany per a la majoria de la societat.

No és un assumpte anodí considerar aquí un cert desconeixement per part de la societat illenca de la presència d'esports amb arrel *surf* a Mallorca. Al contrari, el distintiu *surf* omple les platges i esculls de l'illa quan hi conflueixen les condicions apropiades. Durant l'estiu, dominat atmosfèricament pel vent general que localment s'anomena embat, la distribució territorial dels prosèlits està molt repartida entre Palma, les badies d'Alcúdia i de Pollença, el sud i sud-est de l'illa (sa Ràpita, es Trenc) i, en menor mesura, certs indrets litorals del llevant mallorquí (Cala Millor, sa Coma, Cala Murada). La presència a Mallorca del kitesurf i del windsurf està relacionada directament amb el fenomen de la brisa marina, que assegura als aficionats unes condicions regulars i diàries de vent més o menys constant durant les hores centrals del dia i tot al llarg dels mesos centrals de l'any (més o menys de maig a setembre). De fet, la distribució territorial dels *spots* més visitats de l'illa coincideix plenament amb les àrees on l'embat té una més bona ocurrència, tant pel que fa a freqüència com a intensitat del vent: badia de Palma, badia d'Alcúdia i badia de Pollença. Les tres badies incorporen un ampli nombre de neotopònims d'ús corrent que funcionen superposats d'alguna manera a la toponímia oficial. A l'hivern, en canvi, la concentració espacial és prou més gran a causa d'una situació atmosfèrica o marina òptima de vent i ones que només fa que siguin practicables certs indrets del litoral de l'illa.

Molt breument, les clàssiques situacions hivernals i de tardor de vent moderant o fort de SW i W o NW, ocasionats per la presència dins la latitud peninsular de les perturbacions atlàntiques, fa que el gruix de windsurfistes es concentri preferentment a la costa sud de l'illa, que rep així el vent més o menys de costat. Les situacions de component E o NE solen portar el col·lectiu a tota la part de ponent de la badia de Palma (Palmanova, per exemple), mentre que les situacions de N i NE reuneix ineludiblement la gent tot al llarg de la costa nord de l'illa. Quant als surfistes i bodyboarders, són les condicions de mar de fons amb diferents orígens (per exemple el golf de Lleó) les que ells cerquen. Son Serra de Marina, Cala Major, Peguera o Cala Mesquida, l'acció es centralitza normalment en aquests *spots* fonamentals, encara que dispersos entre si.

La irrupció del windsurf a Mallorca, i de manera paral·lela també la del surf (el kite-surf hi apareix amb prou feines fa només uns quatre anys, però el nombre d'aficionats augmenta dia rere dia; mentre que el bodyboard és prou més recent que el surf), es produeix a mitjans de la dècada dels 70 i principis dels 80, amb la presència dins la costa illenca de planxes i veles introduïdes probablement per estiuejants estrangers i ràpidament adoptades per la població local interessada. És l'època del nord-americà resident a les illes Hawaii, el ja mític Robby Naish, entre alguns altres, les sessions dels quals sobre les ones d'una famosa platja, Hookipa, arriba als ulls i a l'oïda d'un reduït però creixent grup de residents mallorquins que freqüenten les àrees costaneres amb una incipient petjada turística: s'Arenal, Cala Agulla, badia d'Alcúdia, etc.

Uns vint-i-cinc anys més tard, el nombre d'aficionats al windsurf, kitesurf, surf i bodyboard s'ha ampliat considerablement, i esports d'acció com aquests són avui dia presents tot arreu de la costa mallorquina —més pròpiament, allà on certs condicionants geogràfics costaners ho permeten— i durant tots els mesos de l'any. Tot plegat, una expansió semblant ha propiciat entre els aficionats un més que notable coneixement geogràfic dels indrets dels que són assidus visitants, i ha redundat, així mateix, en la instauració i consolidació de topònims d'invenció pròpia amb els que es reconeixen certs llocs precisos del territori. Altres indrets del litoral, en canvi, per una raó o una altra no tenen cap al·licient per als egoistes interessos del surfista. El sovinteig de les visites a determinats indrets, que amb el temps es consoliden com a *spots*, és a causa, fonamentalment, a la qualitat de les condicions atmosfèriques i marítimes necessàries per a la pràctica del windsurf, kitesurf, surf i bodyboard en cada cas (per als dos primers, la direcció i velocitat del vent —de l'ordre de 4 m/s com a mínim exigible— i la qualitat de les ones que hi conflueixen; per als dos darrers, l'ocurrència d'onades a la costa). Hi ha al món, per exemple, un cas típic de topònim associat a una ona sobre la qual lliscarà un surfista o un windsurfista: *Jaws*, paraula anglesa que significa mandíbula, en referència a la forma de mandíbula de tauró que s'atribueix a aquesta ona gegantina i perillosa que es forma a l'illa de Maui, Hawaii. Per últim, el factor de l'accessibilitat en cotxe sovint és determinant en el reforçament d'un lloc com a *spot*.

El conjunt de noms propis de lloc emprats pel col·lectiu de Mallorca constitueix, en fi, un cas vertader i viu de neotoponímia, per bé que aquest és un cas de toponímia exclusivament oral. Tot plegat, els informadors que han col·laborat en el recull toponímic d'aquest treball tenen una edat mitjana compresa entre els 20 i els 40 anys, completament representativa de la mitjana d'edat dels aficionats a les modalitats contemplades aquí.

El nombre total d'aficionats és difícil d'establir, però s'accepta com a bo un número mínim de 200 pel conjunt de l'illa, i la majoria d'ells estan familiaritzats al menys amb els neotopònims més usats dins el seu circuit particular. Encara més, la recopilació dels noms dels *spots* ha estat possible només a través de fonts d'informació oral, ja que de la neotopo-

nímia presentada no hi ha més rastre escrit —a més a més d'efímer— que el que es pugui trobar en els missatges curts de les pantalles dels telèfons mòbils o als fòrums virtuals d'internet. Malgrat tot, l'oralitat de la informació no resta validesa a la veracitat del neotopònim, bé perquè la font oral ha estat convenientment contrastada, o bé perquè bona part d'aquesta neotoponímia presenta un notabilíssim grau d'estabilitat, i per tant hi ha una marcada coincidència entre els informadors.

L'arreglament toponímic del present treball contempla els topònims emprats per dos grups principals: els de windsurf i kitesurf per una banda, i el de surf i bodyboard per l'altra. Aquesta separació és obligada si es té en compte que cada un d'aquests dos grups és, en general, independent de l'altre, i els seus *spots* (els llocs on van) rarament coincideixen. En altres paraules, el surf i bodyboard, d'una banda, solen compartir els mateixos espais litorals, i per tant comparteixen també l'ús d'una toponímia comú. El mateix ocorre, d'altra banda, per al windsurf i kitesurf: les dues modalitats solen moure gent que comparteix un mateix *spot*, i la neotoponímia els és, en general, comuna.

Atenent la consideració preliminar, feta de bon començament, sobre l'ús de la paraula *spot*, s'ha d'advertir que no tots els indrets susceptibles d'aquestes activitats esportives són considerats *spots*, sinó només els «històricament» reconeguts com aquells on les bones condicions es repeteixen any rere any, la qual cosa té com a resultat un reconeixement de les qualitats i la «utilitat» dels mateixos, que se sol premiar amb l'adjudicació d'un nom que els particularitza. És interessant afegir que existeixen els anomenats *secret spot*: són indrets útils els «descobridors» dels quals, en el sentit de descobridors del lloc com a òptim per a les modalitats de les que donem compte, es reserven la informació de la seva localització i potser li assignen un topònim propi que queda fora de l'abast de la resta d'aficionats.

Per una altra part, amb tota lògica la presència toponímica a què es refereix aquest relat se circumscriu únicament al litoral mallorquí i deixa fora tot el solar de l'interior de l'illa. És més densa neotoponímicament l'àrea costanera de la badia de Palma, dins la qual convergeixen múltiples i variats *spots*, on es desenvolupen algunes de les quatre modalitats esportives que donen títol a aquest treball. La raó d'aquesta concentració neotoponímica —que no arriba a constituir una macrocefàlia, ja que la costa nord de l'illa, per bé que més extensa perimetralment que aquella, aglutina també un gran nombre de *spots*— s'ha de cercar principalment en la concentració demogràfica de Palma. Els residents a Palma tenen més fàcil arribar a un *spot* proper (la isòcrona palmesana rondaria els 15 minuts aproximadament), de manera que el nombre d'*spots* i els neotopònims associats ha proliferat dins la seva àrea litoral d'influència.

La densitat toponímica litoral no és estranya ni sorprenent. AGUILÓ (1997) i ORDINES (2002) han fet notar la freqüència de topònims relacionats amb la morfologia litoral en general, i els illots i illes menors en particular. En el cas que aquí ens ocupa, és interessant comprovar que dins la petita àrea que dóna nom a un *spot* sovint hi conviu una sèrie més o menys llarga de microtopònims. Com es veurà més endavant, és el cas, per exemple, del *Búnker*, nom genèric amb què es coneix l'àrea que s'estén a l'esquerra de Son Serra de Marina, reservada per al surf i el bodyboard.

El *Búnker* comprèn 4 microtopònims distribuïts de manera consecutiva partint cap a l'esquerra des del mollet de Son Serra: *la Compuerta*, *la Papa*, *el Búnker* pròpiament dit i *la Imposible* (potser també *el segundo búnker*). També s'ha constatat l'existència del microtopònim *Berberechos*, però la seva localització no s'ha pogut encara contrastar. Un altre exemple de microtoponímia és el que proporciona Cala Major a Palma, àrea també reservada per al surf i bodyboard. El genèric Cala Major, sense ser un neotopònim, està format real-

ment per tres microneotopònims: *Fondo Sur*, *Murphy* i *el Malecón*. Per afegit, a Can Pastilla, dins la platja de Palma, l'*spot* de windsurf i kitesurf conegut amb el nom ben descriptiu de l'*Spot*, enfront de l'hotel el Cid, conté el microtopònim el *Céspedes* per a referir-se a la diminuta àrea enjardinada aferrada al mateix hotel. Per últim, l'*spot* de s'Estanyol a Artà, conegut com *los Cobardes*, té un àrea contigua —tan sols a uns 200 m lineals en direcció a la platja (es Bartolins)— a la qual alguns windsurfistes diuen *Cayo Macho*.

El fenomen d'una microtoponímia associada singularment als *spots* no és, en absolut, un fet aïllat sinó, ben al contrari, comú a tots els indrets del món amb algun tipus de relació o propensió al surf. Com exemple, serveixi el de la platja de Las Canteras a l'illa de Gran Canària, on hi conviuen topònims de curt abast com *la Barra* o *la Cícer*. Un cas definitiu és que el que representa la platja de Banzai Pipeline a la costa nord d'Oahu (Hawaii), on una mateixa ona rep dos noms diferents: *Backdoor* si és la part cap a la dreta de l'ona, i *Pipeline* si és la part cap a l'esquerra (el seu famós tub esquerra). Tots dos són casos extrems de microtoponímia o, més acuradament si cal, de talassomicrotoponímia.

Finalment, s'ha considerat convenient elaborar una cartografia elemental més o menys segura dels noms dels *spots* de windsurf, kitesurf, surf i bodyboard de l'illa de Mallorca, amb la contemplació d'informació terminològica referida als *spots* els topònims dels quals corresponen a una invenció més o menys recent, i la localització geogràfica dels quals (assenyalada amb un número) no apareix en les fonts cartogràfiques com ara són els mapes turístics o el *Mapa Topogràfic Balear*. Per altra part, s'ha confeccionat una llista d'aquest grup toponímic, tot intentant-ne una explicació sobre l'origen i la seva justificació o causa com a neotopònim (etiologia), o totes dues coses alhora.

Per les causes que ja han estat explicades, el recull toponímic que oferim en forma de llistat ha estat dividit en dues parts: la primera inclou els neotopònims referits als *spots* de windsurf i kitesurf conjuntament. La segona comprèn els neotopònims dels *spots* específics de surf i bodyboard. Per l'altre costat, s'ha cregut adequat citar en una llista a part els llocs que funcionen com *spots* a Mallorca però que, per alguna raó, no han estat rebatejats —o no es coneix encara que ho hagin estat— amb un neotopònim d'ús generalitzat, de forma que són anomenats per la comunitat de vocació *surf* per la seva forma normal i original.

Neotopònims que funcionen com *spots* preferentment per a WINDSURF i KITESURF, amb indicació de la pràctica esportiva predominant, la seva localització geogràfica i uns apunts sobre la seva etiologia:

El Buzón: genèric simple i forma única. Windsurf i kitesurf. Situat a la platja de Muro, passat el pont dels Anglesos. *Etiologia*: L'accés a la part de la platja que dona nom a aquest *spot* es fa voltant a l'esquerra en un punt de la carretera que uneix el Port d'Alcúdia amb Can Picafort. La platja queda amagada per la urbanització Platja de Muro. Fa uns anys, el lloc exacte on voltar es reconeixia per la presència d'una bústia de color groc. Així, *el Buzón* indica un punt del litoral l'accés al qual el constituïa una bústia de Correus que servia com a senyalització indirecta. La bústia ha desaparegut, però hi resta un neotopònim. Abans del seu bateig com el *Buzón*, alguns windsurfistes illencs (anys 80) li deien Hawaii, tot emulant no les semblances entre tots dos paisatges sinó una subjectiva i arbitrària «sensació hawaiana».

Little Hookipa: topònim d'estructura composta descriptiva i forma única (de vegades anomenada, reductoremment, *Little*). Principalment windsurf, i en menor mesura, surf i bodyboard. Rep aquest nom una cala —més aviat, una entrada oberta— situada a la dreta del moll de la població de sa Colònia de Sant Pere, Artà. *Etiologia*: El nom de l'*spot* resulta clara-

ment d'un intent d'establir semblances respecte a les excel·lents condicions per al surf i el windsurf entre aquest *spot* mallorquí i la famosa platja, de nom Hookipa, de l'illa hawaiana de Maui. La sola menció del nom Hookipa suggereix, en la ment d'un surfista o windsurfista, el lloc ideal per al surf, l'*spot* perfecte. *Little Hookipa*, a Mallorca, és un *spot* per a experts a causa de l'altura que poden assolir les ones, la separació entre elles i una direcció del vent perfecta, en situacions sinòptiques determinades. Aquells que no es veuen amb cor d'entrar a agafar ones a *Little Hookipa*, se'n van a un *spot* proper anomenat *los Cobardes*. En definitiva, *Little Hookipa* és un neotopònim que cerca l'analogia entre dos referents, tot funcionant com una mena de metonímia o, si més no, de metàfora pejorativa. La seva particularitat és la d'anomenar el fet excepcional o rar.

Los Cobardes: genèric simple i forma única. Windsurf i kitesurf. És el nom que rep la part de costa que comença a l'esquerra de s'Estanyol, Artà, entre el punt on desemboca el torrent del barranc de sa Canova i la zona arenosa de nom oficial s'Entrada. *Etiologia*: Inicialment, *los Cobardes* és l'*spot* per a aquells que no s'atreveixen a entrar a les ones de *Little Hookipa*, i opten per la solució «covarda» d'anar a l'*spot* més pròxim. Tanmateix, és una qüestió relativa ja que *los Cobardes* és una digna alternativa —per la qualitat, en quant a grandària i separació de les onades, i per la direcció del vent— quan es decideix prescindir de *Little Hookipa*.

Cayo Macho: Microtopònim del genèric *los Cobardes*. Windsurf i kitesurf. Situat a l'esquerra de *los Cobardes*, en direcció a la platja d'enfront. *Etiologia*: Probablement al·ludeix a la perillositat que significa entrar en aquesta part adjacent a l'*spot* principal, essent més «macho» aquell que no es conforma i s'endinsa a navegar uns dos-cents metres en direcció a la platja de sa Canova.

El Spot, *s'Espot*: genèric. Windsurf i kitesurf. La localització exacta correspon al carrer del Vaixell de Can Pastilla, Palma, enfront de l'hotel el Cid. *Etiologia*: al final del carrer del Vaixell esdevé, d'uns cinc o sis anys ençà, el lloc d'aparcament dels cotxes de windsurfistes. L'èxit d'aquest indret com a lloc de reunió i concentració, en el que concorren factors geogràfics rellevants per als windsurfistes (possibilitat d'aparcar a uns metres de l'arena, proximitat al centre de la ciutat, confluència i freqüència d'unes condicions òptimes per al windsurf i kitesurf a Can Pastilla —predomini de la component SW del vent, ocurrencia de l'embat a l'estiu—), ha donat com a resultat la instauració, relativament recent però exitosa, del neotopònim *el Spot*, com a recordatori d'*spot* —també en el sentit de lloc de trobada— per antonomàsia.

El Césped: Microtopònim del genèric *el Spot* i forma única. *Etiologia*: *el Césped* constitueix una localització molt puntual del carrer del Vaixell, que coincideix amb una zona enjardinada del lateral més pròxim al mar de l'hotel el Cid.

El Cero, es Zero: genèric. Windsurf, kitesurf i, esporàdicament, surf. Correspon a la platja existent al costat del Club Nàutic Sant Antoni de la Platja, a Can Pastilla. *Etiologia*: El nom és neotopònim de vida llarga que té dues etiologies possibles, o la confluència de les dues: 1) El Balneari número 0 de la platja de Palma era, anys enrere, el de Can Pastilla. Ara la situació és a la inversa, i els balnearis es numeren del 0 (al Club Nàutic s'Arenal) al 15 (a Can Pastilla); 2) el carrer de nom Ciceró té el seu final a la platja de Can Pastilla. És possi-

ble que es produís una mena de metonímia que desmembrés Ciceró en dues parts sil·làbiques i de la darrera en resultés *Ceró*, i que una persona no versada en autors clàssics en deduí el castellanisme *Cero*.

Cayo Coco: Microtopònim de *el Cero* i forma única. *Cayo Coco* és topònim poc usat per a referir-se a la zona marina, molt puntual, que constitueix l'escullera del Club Nàutic Sant Antoni de la Platja. *Etiologia*: desconeguda.

El Barón: Microtopònim de *el Cero* i forma única. Neotopònim en desús referit al mateix indret descrit com *Cayo Coco*. *Etiologia*: Metonímia construïda amb el llinatge d'un prestigiós windsurfista local de nom Carlos Baronet, el qual tenia preferència per agafar les ones que es formen en aquest lateral de l'escullera en situacions de component W i SW. Una expressió normal per a referir-se a aquesta àrea és «*la ola del Baronet*».

El Anticero: genèric i forma única: windsurf. Localització que correspon a la platja del Club Nàutic de s'Arenal, Lluçmajor. *Etiologia*: El neotopònim és un clar contratopònim del *Cero*, i designa, en efecte, la cantonada est de la platja de Palma o s'Arenal, en oposició a la cantonada oest de Can Pastilla.

El Uno: forma única: windsurf i kitesurf. Localització que correspon a la part inicial de la platja de s'Arenal, és a dir encara a Can Pastilla i enfront de l'hotel el Cid. En realitat, la situació coincideix amb la de l'*Spot*, per bé que aquest es refereix originalment al lloc d'aparcament. S'ha de dir que *el Uno* és el nom emprat pels usuaris habituals del *Cero*, i no pels usuaris habituals de l'*Spot*. Això ve a indicar una certa disparitat en l'adjudicació o en l'ús d'un nom de lloc, que sol dependre de la predominància d'una colla determinada en un indret, o de la diferent interpretació espacial que les distintes colles poden fer de l'indret. *Etiologia*: *el Uno* és un neotopònim que descriu la seva contigüïtat espacial amb *el Cero*.

El Aya, s'Aya: genèric. Windsurf i kitesurf. *Spot* situat al final del carrer de nom Camí de na Gabriela, i enfront de l'hotel Aya, a s'Arenal. *Etiologia*: denominació inequívoca i abreujada que prové del nom de l'hotel Aya, un lateral del qual serveix d'aparcament i lloc de concentració de windsurfistes que compareixen quasi exclusivament durant els episodis de vent de NW (mestral).

El Fontanellas, es Fontanelles: genèric. Windsurf. Localitzat enfront del restaurant Ses Fontanelles, que duu el mateix nom de la zona humida que sobreviu en aquesta part de la platja de Palma. *Etiologia*: Neotopònim que deriva inequívocament del topònim existent ses Fontanelles. Aquest *spot* era conegut abans amb el nom del *Marimón*, igualment inferit del nom del restaurant El Marimón que hi havia en la zona dunar, ara desapareguda, de s'Arenal.

sa Merdera, La Merdera: genèric. Windsurf i surf. Correspon a la platja de Ciutat Jardí (Palma). *Etiologia*: el neotopònim és una al·lusió directa a la contaminació marina que afecta a aquesta platja de petites dimensions, provocada per la presència d'un emissari submarí d'aigües fecals.

La Cruz: genèric i forma única. Windsurf. Nom que rep una porció del litoral rocallós al peu de la Creu del Rei en Jaume situada al costat esquerre de l'entrada del Club Nàutic de Santa

Ponça (Calvià). *Etiologia*: la formació del neotopònim està directa i clarament relacionada amb la presència, promontori amunt, de la Creu del Rei en Jaume.

El Laguito: genèric i forma única. Windsurf. Localitzat dins Portocolom. *Etiologia*: El topònim es refereix clarament a l'aspecte aplanat del mar dins el gran port de Portocolom, completament a recer de la maror o mar alterada que es produeix a fora d'ell en situacions de llevant moderat o fort.

La Charca: genèric i forma única. Kitesurf. Correspon a la platja que existeix a l'esquerra del dic del Port d'Alcúdia. *Etiologia*: Neotopònim de creació recent, però d'ús creixent, relacionat amb l'àrea de mar, relativament plana i a recer, que constitueix la cantonada oest de la badia d'Alcúdia.

Neotopònims que funcionen com a *spots* preferentment per a SURF i BODYBOARD, amb indicació de la pràctica esportiva predominant, la seva localització geogràfica i uns apunts sobre la seva etiologia:

El Búnker, es Búnker. Genèric. Surf i bodyboard. Situat tot al llarg de la franja litoral a l'esquerra del mollet de Son Serra, a Son Serra de Marina (Santa Margalida, nord de Mallorca). *Etiologia*: neotopònim d'ús molt estès la procedència del qual s'ha de cercar, inevitablement, en la presència de construccions militars de defensa, ara en ruïnes, que daten dels anys de la postguerra espanyola.

La Compuerta: microtopònim del Búnker i forma única. Lloc més proper al mollet de Son Serra, i que queda just a la seva esquerra mirant en direcció a la mar. *Etiologia*: el nom deriva de la portalada que dona pas des del mar a l'interior del moll.

La Papa: microtopònim del Búnker i forma única. *Etiologia*: no determinada.

Berberechos: microtopònim del Búnker i forma única. Localització no determinada, però potser equival a la de *la Papa*. *Etiologia*: no determinada.

La Imposible: microtopònim del Búnker i forma única. Últim tram del litoral a l'esquerra del mollet de Son Serra on es fa surf o bodyboard. No s'ha contrastat la informació, però al tram costaner de *la Imposible* li diuen també *el segundo Búnker*. *Etiologia*: no contrastada, però el nom es deu referir de manera irònica a la «impossibilitat» o dificultat de fer surf en aquest lloc, possiblement perquè l'ona romp massa propera a la vora (*shore break*) sobre un fons de roca, o bé perquè l'ona d'aquest rompent no és fàcil d'agafar.

Honolua Bay: topònim d'estructura composta descriptiva i forma única (normalment anomenat *Honolua*). L'*spot* correspon al mateix indret que els windsurfistes anomenen *Little Hookipa*, de manera que *Honolua* és el seu equivalent per als que hi fan surf. *Etiologia*: La causa etiològica del nom de l'*spot* és idèntica a la que s'ha comentat per al cas de *Little Hookipa*: un intent d'establir semblances (paisatgístiques, marítimes) respecte a les excel·lents condicions per al surf entre aquest *spot* mallorquí i la famosa badia hawaiana de nom Honolua Bay.

El Porti: genèric i forma única. Surf. Situat a l'esquerra de la platja de Can Pere Antoni, i a la dreta des Portitxol. *Etiologia*: Clara reducció del topònim es Portitxol.

Second Porti (de vegades, *Second*): microtopònim del *Porti*. Surf. *Etiologia*: anglicisme que es refereix a un *spot* alternatiu adjacent al *Porti*.

Es Port, El Port: genèric. Surf. Correspon a la Cala des Port des Canonge, a Banyalbufar. *Etiologia*: Es tracta d'una derivació per simple reducció o abreviació del topònim Port des Canonge.

Fenicios, Fenicis: genèric. Surf. Correspon a la punta des Fenicis, entre la platja de Son Bauló i l'illa des Porros. *Etiologia*: Es tracta d'una derivació per simple reducció o abreviació del topònim punta des Fenicis.

Fondo Sur: microtopònim del genèric i castellanisme Cala Mayor (en català, Cala Major). Bodyboard i surf. Correspon a la cala principal de Cala Major. *Etiologia*: no determinada.

Murphy: microtopònim del genèric i castellanisme Cala Mayor (en català, Cala Major). Surf i bodyboard. Correspon a la part a l'esquerra de *Fondo Sur*. *Etiologia*: no determinada.

El Malecón: microtopònim del genèric i castellanisme Cala Mayor. Surf i bodyboard. Constitueix la part contigua de *Murphy*, aferrada a l'escullera que tanca la cala de Cala Major. *Etiologia*: el topònim és una clara assimilació del dic de l'esquerra de Cala Major.

Topònims ja existents que reuneixen, o ho han fet en el passat, la condició d'*spots* de windsurf, kitesurf, surf o bodyboard, esporàdics o habituals, amb indicació de la modalitat esportiva comuna.

Ciutat Jardí: windsurf, kitesurf i surf.

Can Pastilla: windsurf, kitesurf, surf (esporàdic).

s'Arenal: windsurf, kitesurf.

Cala Blava: windsurf.

Palmira (Calvià): surf, bodyboard.

Peguera: surf, bodyboard, windsurf (esporàdic).

Torà: Surf, bodyboard, windsurf (esporàdic).

Magaluf: windsurf.

Son Maties (Palma Nova): windsurf, kitesurf.

sa Ràpita: windsurf, kitesurf, surf, bodyboard.

es Trenc: windsurf, kitesurf.

sa Colònia de Sant Jordi: windsurf, kitesurf.

es Carbó: windsurf, kitesurf.

Cala Millor: windsurf, kitesurf, surf.

sa Coma: windsurf, kitesurf, surf, bodyboard.

Cala Murada: windsurf.

Son Moll: surf, bodyboard, windsurf.

Cala Agulla: windsurf, surf, bodyboard.

Cala Mesquida: surf, bodyboard, windsurf (esporàdic).

Cala Torta: surf.
Colònia de Sant Pere: windsurf, surf, bodyboard.
s'Estanyol: windsurf, kitesurf.
Son Serra de Marina: surf, bodyboard, windsurf, kitesurf.
sa Caseta des Capellans: windsurf.
Platja de Santa Margalida: windsurf, kitesurf.
Port d'Alcúdia: kitesurf.
Port des Canonge: surf.
Alcanada: windsurf, surf.
Platja de Muro: windsurf, kitesurf.
Portocolom: windsurf.
Sant Elm: windsurf.
Cala Major: bodyboard i surf.
Platja de sa Marina (badia de Pollença): kitesurf, windsurf.
es Barcarès (badia de Pollença): windsurf, kitesurf.
Manresa: surf i bodyboard.
Santa Ponça: windsurf.
Canyamel: surf.
Cap de ses Salines: windsurf.
s'Algar: windsurf.

CONCLUSIONS

Amb l'acceptació per endavant que aquest recull inèdit de noms populars de lloc no contempla la totalitat dels que habiten en el cap dels aficionats al windsurf, kitesurf, surf o bodyboard, la llista és prou significativa de l'existència a Mallorca d'una neotoponímia d'ús demostradorament corrent. En canvi, no s'ha considerat encara possible intentar una classificació sistemàtica del conjunt dels noms aportats, pel seu relativament reduït nombre, a pesar de la qual cosa ha estat possible fer una ressenya de la fenomenologia observada.

Les possibilitats interpretatives de gran part dels neotopònims són múltiples i difícils si no existeix una certa familiarització amb el fenomen del surf, bodyboard, windsurf o kitesurf a Mallorca. Encara és patent la sorpresa amb què reacciona una majoria de gent quan es parla de la presència de surf a l'illa, per bé que els fets contradiuen la creença segons la qual Mallorca no està dotada per al surf o el windsurf. L'existència mateixa d'una toponímia pròpia i peculiar demostren precisament el contrari. A més a més, el sistema de brises marines que s'estableix a Mallorca durant els mesos càlids de l'any ha afavorit des del principi l'afluència i concentració a les platges dels aficionats al windsurf i kitesurf, fet que ha redundat quasi inevitable en la formació i arrelament d'una neotoponímia que competeix amb la toponímia oficial, encara que la intenció no és substituir-la.

Certament sorprenent resulta el fet que la neotoponímia descrita no obeeix a criteris relacionats amb la direcció o la força del vent, per exemple, o a l'orientació geogràfica d'un *spot*, o l'onatge característic d'un indret, com per ventura caldria esperar d'una toponímia litoral. Els criteris d'implantació d'un grup neotoponímic com aquest són considerablement variats, i la neotoponímia trobada és prolífica en neologismes, anglicismes, castellanismes i mots que denoten una gran espontaneïtat i improvisació en la formació del nom. El reconeixement etiològic així ho demostra. Per altra banda, assignar un nou nom a una platja o escull, o bé a un bocí concret d'aquests indrets, respon a una clara i doble intencionalitat:

d'un costat, afinar o perfeccionar la localització geogràfica d'un *spot*; d'altre, llorejar o distingir en cert sentit l'*spot* per la seva qualitat o demostrada «utilitat» per a practicar-hi surf, bodyboard, windsurf o kitesurf. S'ha d'esmentar també la fortíssima empremta castellana en la toponímia ressenyada. Això no es deu a una massiva implantació de la llengua castellana dins del col·lectiu d'aficionats, ja que la convivència entre els dos idiomes —català i castellà— és la tònica general. La raó s'ha de cercar en la inèrcia de l'ús del castellà en la societat mallorquina del nostre temps.

Finalment, la neotoponímia descrita no es demostra unànimement dotada de càrrega semàntica, és a dir de significat, si bé les paraules de MORAN (1996) són especialment adequades al cas d'aquest treball: «El significat d'un nom propi no és pas el sentit etimològic d'origen, sinó la realitat sincrònica i actual que denomina». De fet, la sincronia és també un tret característic d'aquesta neotoponímia: *el Buzón, el Búnker, la Charca, el Cero, el Anticero, Little Hookipa* o *los Cobardes* són realitats inequívocament sincròniques en què la formació del topònim s'emmarca de manera fonamental dins d'un context social o físic. Per altra banda, la difícil qüestió de la distinció entre nom propi i nom comú (el primer, entès com a *unitat significativa*; el segon, com a *marca d'identificació*) sembla trobar en la toponímia ressenyada un punt de confluència, ja que els noms dels *spots* funcionen alhora com a marques d'identificació d'un lloc al temps que venen carregades de significat.

De manera resumida, la neotoponímia especificada en aquesta comunicació es pot caracteritzar com segueix:

—Neotoponímia de transmissió i ús exclusivament oral (200 usuaris a Mallorca aproximadament, dividits en dos grups d'acord amb els indrets o *spots* que freqüenten: surf i bodyboard, windsurf i kitesurf).

—Doble intencionalitat en la formació del nou topònim: a) afinar o perfeccionar la localització geogràfica d'un *spot*; b) distingir (en el doble sentit de diferenciar i d'honorar) un *spot* per la seva qualitat o utilitat per a practicar-hi surf, bodyboard, windsurf o kitesurf.

—Espontaneïtat i improvisació en la formulació del topònim.

—Multiplicitat de criteris en la formulació del topònim: etiologia diversa (dificulta la classificació).

—Domini de neologismes, anglicismes i castellanismes.

—Sincronia.

—Densitat toponímica a les badies de Palma i Alcúdia, coincidint amb els *spots* més freqüentats.

—Notable grau d'estabilitat, a pesar de la pervivència oral.

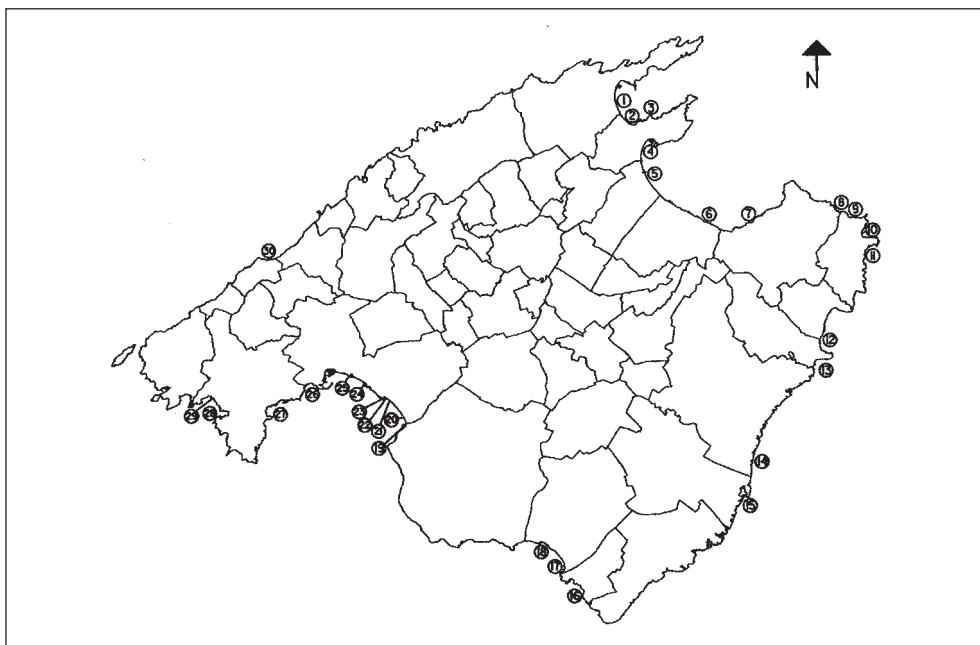
BIBLIOGRAFIA

- ALCOVER, A. M., MOLL, F. de B. (1930-62): *Diccionari Català-Valencià-Balear* (10 vol.) Palma. Ed. Moll.
- BONET VIDAL, M., GRIMALT GELABERT, M. (2002): «Noms populars de núvols a Mallorca. Notes sobre la seva significació climàtica», a *L'aigua i el Clima*, Asociación Española de Climatología, serie A, núm. 3.
- MORAN, Josep (1996): *Consideracions sobre l'onomàstica*. Institut d'Estudis Catalans. Barcelona.
- ORDINES GARAU, A. (2002): «La fixació dels elements climàtics en el paisatge de les Illes Balears a través de la toponímia», a *L'aigua i el Clima*, Asociación Española de Climatología, seria A, num. 3.
- TORT DONADA, J. (2001): «La toponímia com a camp de coneixement interdisciplinari. Algunes bases teòriques i epistemològiques per a l'estudi dels noms de lloc», a *Scripta Nova, Revista Electrónica de Geografía y Ciencias Sociales*. Universidad de Barcelona, nº 86.

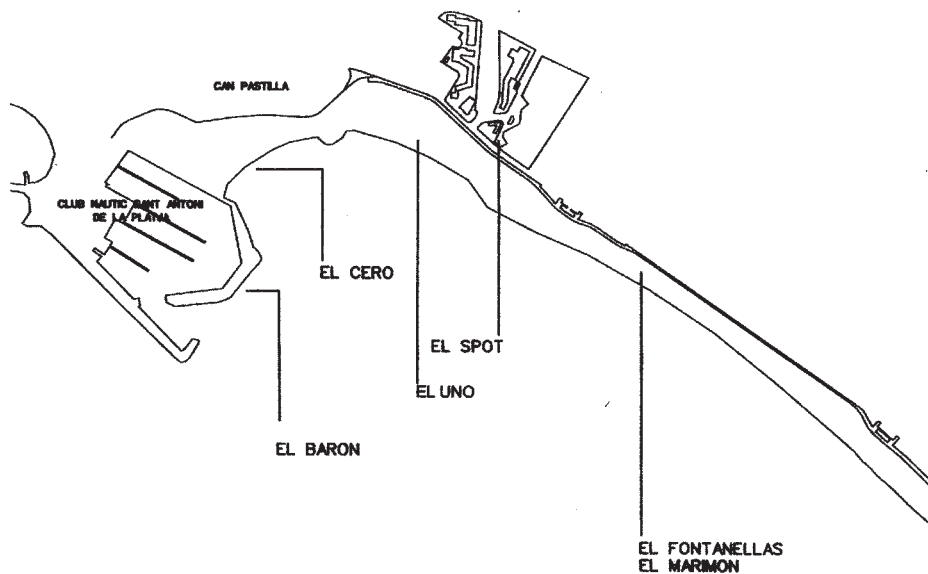
AGRAÏMENTS

Pepe Carayol, Toni Darder, Rubén Alonso, Philippe Álvaro i altres informadors. Al Dr. Miquel Grimalt Gelabert, per posar-me la idea al cap i pel seu seguiment del treball.

LOCALITZACIÓ DELS SPOTS COMUNS DE L'ILLA DE MALLORCA

- 4 La Charca (k)
- 5 El Buzón (w, k)
- 6 El Bunker (s, b, w, k): La Compuerta, La Papa, El Búnker, La Imposible
- 7 Little Hookipa, Los Cobardes (w, s, b): Cayo Macho
- 19 El Anticero (w, k)
- 20 El Aya (w, k)
- 22 El Fontanellas, El Marimón (w)
- 23 El Cero, El Uno, El Spot (w, k, s, b): 24 Sa Merdera

NEOTOPONÍMIA DINS CALA MAJOR

